

DECLARAȚIA DE LA JAKARTA

despre

PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII ÎN SECOLUL XXI

iulie 1997

Cadru general:

A 4a Conferință Internațională de Promovare a Sănătății - *Parteneri noi pentru o eră nouă: Promovarea Sănătății în secolul XXI* - are loc la un moment crucial în dezvoltarea strategiilor internaționale de sănătate. Conferința are loc la aproximativ 20 de ani după ce statele membre ale Organizației Mondiale a Sănătății au adus o contribuție ambițioasă la o strategie globală *Sănătatea pentru Toți* și după ce s-au adoptat principiile asistenței primare de sănătate prin *Declarația de la Alma-Ata*. Are loc la 10 ani de la Prima Conferință Internațională de Promovare a Sănătății care a avut loc la Ottawa, Canada. Acea conferință a avut drept rezultat publicarea *Chartei de la Ottawa de promovare a sănătății* care a reprezentat o sursă de inspirație și un ghid pentru promovarea sănătății de atunci încoace. Următoarele conferințe și întâlniri internaționale au clarificat relevanța și conținutul strategiilor principale de promovare a sănătății, incluzând politicile publice sănătoase (Adelaide, 1988) și mediile favorabile sănătății (Sundsvall, 1991).

A 4a Conferință Internațională de Promovare a Sănătății din Jakarta este prima conferință care are loc într-o țară în curs de dezvoltare și este prima întâlnire care implică sectorul particular în sprijinirea activităților de promovare a sănătății. Oferă posibilitatea de a reflecta asupra experiențelor privind eficiența promovării sănătății, de a reexamina determinanții stării de sănătate și de a identifica direcțiile și strategiile care sunt necesare pentru a aborda "provocările" în domeniul promovării sănătății în secolul XXI.

Promovarea sănătății este o investiție de valoare

Sănătatea este un drept uman fundamental, esențial pentru dezvoltarea socială și economică.

Promovarea sănătății este din ce în ce mai mult recunoscută ca un element esențial al dezvoltării sănătății. Ea reprezintă procesul prin care oamenii își pot crește controlul asupra propriei stări de sănătate și să-și îmbunătățească sănătatea. Promovarea sănătății, prin investiții și activități acționează asupra determinantilor stării de sănătate pentru a crea cele mai mari câștiguri pentru sănătatea oamenilor, pentru a contribui la reducerea semnificativă a inechităților în sănătate, pentru asigurarea respectării drepturilor umane, pentru a crea un capital social. În fine, scopul principal este de a crește durata medie a sănătății și de a micșora diferențele în acest domeniu dintre țări și dintre diferite grupuri.

Declarația de la Jakarta despre promovarea sănătății oferă o viziune asupra promovării sănătății în secolul viitor. Reflectă angajarea fermă a participanților la a 4a Conferință Internațională de Promovare a Sănătății pentru a atrage cele mai variate resurse de abordare a factorilor determinanți ai stării de sănătate în secolul XXI.

Determinanții stării de sănătate: noi abordări

Factorii esențiali pentru sănătate sunt pacea, adăpostul, educația, securitatea socială, relațiile sociale, alimentația, venitul, împuternicirea femeilor, un eco-sistem stabil, utilizarea adecvată a resurselor, justiție socială, respect pentru drepturile umane și echitate. Deasupra tuturor, cea mai mare amenințare asupra sănătății este sărăcia.

Evoluția demografică, cum ar fi urbanizarea, creșterea numărului de oameni în vârstă și prevalența bolilor cronice, creșterea comportamentului sedentar, rezistența la antibiotice și la alte medicamente uzuale, creșterea abuzului de droguri și a violenței civile și domestice amenință sănătatea și bunăstarea a sute de milioane de oameni.

Boli infecțioase noi și reemergente, ca și creșterea recunoașterii problemelor de sănătate mentală necesită un răspuns urgent. Este vital ca promovarea sănătății să reacționeze la modificarea determinantilor asupra stării de sănătate.

Factorii transnaționali au, de asemenea, un impact semnificativ asupra stării de sănătate. Aceasta include integrarea economiei globale, piețele financiare și comerțul, accesul la mass-media și tehnologia de comunicații, ca și degradarea globală datorită folosirii iresponsabile a resurselor.

Aceste schimbări modifică valorile, stilurile de viață de-a lungul întregii vieți și condițiile de trai în toată lumea. Unele au un potențial mai mare pentru sănătate, cum ar fi dezvoltarea tehnologiilor de comunicație, aletele, cum ar fi comerțul internațional cu produse de tutun au un impact negativ major.

Promovarea sănătății aduce schimbări

Cercetările efectuate, ca și studiile de caz din toată lumea oferă evidențe convingătoare că promovarea sănătății are efect. Strategiile de promovare a sănătății se pot dezvolta și pot schimba stilurile de viață, ca și condițiile sociale, economice și condiții de mediu care determină sănătatea. Promovarea sănătății reprezintă o abordare practică pentru a se ajunge la o mai mare echitate în viață.

Cele cinci strategii ale Chartei de la Ottawa sunt esențiale pentru succes:

- elaborarea unor politici publice de sănătate
- crearea unor medii favorabile
- întărirea acțiunii comunitare
- dezvoltarea abilităților individuale
- reorientarea serviciilor de sănătate

Există acum o evidență clară că:

- **abordările integrate asupra dezvoltării sănătății sunt cele mai eficiente.** Acelea care folosesc cele cinci strategii sunt mai eficiente decât abordările singulare.
- **așezările oferă posibilități tactice de implementare a abordărilor integrate.** Acestea includ mega-orașele, insulele, orașele, municipalitățile și comunitățile locale, piețele lor, școlile, locurile de muncă și facilitățile de asistență de sănătate.
- **participarea este esențială pentru susținerea eforturilor.** Oamenii trebuie să fie în centrul acțiunilor de promovare a sănătății și a procesului de luare a deciziilor pentru ca acesta să fie eficient.
- **dobândirea de cunoștințe despre sănătate crește participarea.** Accesul la educație și informație este esențial pentru a obține o participare eficientă și pentru a-i împuternici pe oameni și comunitățile lor.
- **aceste strategii reprezintă elemente de bază pentru promovarea sănătății și sunt relevante pentru toate țările.**

Noi reacții sunt necesare

Sunt necesare noi forme de acțiune pentru a aborda noile amenințări asupra sănătății. Provocarea pentru anii următori este de a folosi potențialul de promovare a sănătății încă neutilizat în multe sectoare ale societății, în comunități locale și în cadrul familiilor.

Există o nevoie clară de a depăși barierele tradiționale din cadrul sectoarelor guvernamentale, dintre organizațiile guvernamentale și neguvernamentale și dintre sectorul de stat și particular. Colaborarea este esențială. În mod specific, aceasta necesită crearea unor noi parteneriate pentru sănătate pe principii de egalitate între diferite sectoare la toate nivelele de guvernare din societate.

Priorități pentru promovarea sănătății în secolul XXI

1. Promovarea responsabilității sociale pentru sănătate

Factorii de decizie trebuie să respecte cu fermitate reponsabilitatea socială. Atât sectorul guvernamental, cât și cel particular trebuie să promoveze sănătatea prin adoptarea de politici și practici care:

- evită afectarea sănătății indivizilor
- protejează mediul și asigură folosirea rațională a resurselor
- restricționează producția și comerțul produselor și bunurilor dăunătoare cum ar fi tutunul și armamentul, ca și practicile nesănătoase de marketing
- protejează atât cetățeanul din piață, cât și individul de la locul de muncă
- includ evaluări ale impactului legat de echitatea în sănătate ca o parte integrantă a elaborării de politici

2. Creșterea investițiilor pentru dezvoltarea sănătății

În multe țări, investiția care se face în sănătatea este inadecvată și frecvent inefficientă. Creșterea investițiilor pentru dezvoltarea sănătății necesită o abordare într-adevăr multisectorială, inclusiv alocarea suplimentară de resurse pentru educație, locuințe și sectorul de sănătate. O mai mare investiție pentru sănătate și reorientarea serviciilor existente - atât în cadrul cât și între diferite țări - au potențialul de a favoriza evoluția pozitivă a dezvoltării umane, a sănătății și a calității vieții.

Investițiile în sănătate ar trebui să reflecte nevoile anumitor grupuri cum ar fi femeile, copiii, oamenii în vârstă, indigenii, populațiile sărace și marginalizate.

3. Consolidarea și extinderea parteneriatelor pentru sănătate

Promovarea sănătății presupune realizarea unor parteneriate pentru dezvoltarea socială și a sănătății între diferite sectoare la toate nivelele de guvernare în societate. Parteneriatele existente trebuie să fie întărite și trebuie explorate posibilități pentru noi parteneriate.

Parteneriatele oferă un beneficiu mutual pentru sănătate prin împărtășirea expertizei, a abilităților și a resurselor. Fiecare parteneriat trebuie să fie transparent și responsabil și să se bazeze pe principii etice stabilite de comun acord, pe înțelegere reciprocă și respect. Ar trebui să se adere la liniile directoare ale Organizației Mondiale a Sănătății.

4. Creșterea capacității comunitare și împuternicirea individului

Promovarea sănătății se face de către și cu oamenii și nu despre oameni. Presupune atât îmbunătățirea capacității indivizilor de a face acțiuni ca și capacitatea grupurilor, organizațiilor sau a comunităților de a influența factorii determinanți ai stării de sănătate.

Îmbunătățirea capacității comunităților pentru promovarea sănătății presupune educație practică, pregătirea în domeniul conducerii și acces la resurse. Împuternicirea indivizilor presupune accesul mai consistent la procesul de luare a deciziilor ca și cunoștințele și abilitățile esențiale pentru a produce schimbarea.

Atât comunicarea tradițională cât și noile mijloace de informare sprijină acest proces. Resursele sociale, culturale și spirituale trebuie să sublinieze căi inovative.

5. Asigurarea unei infrastructuri de promovare a sănătății

Trebuie găsite modalități de asigurare a unei infrastructuri de promovare a sănătății, noi mecanisme de finanțare locală, națională și globală. Trebuie găsite motivații pentru a influența acțiunile guvernelor, organizațiilor neguvernamentale, instituțiilor de educație și sectorul particular pentru a se asigura mobilizarea resurselor la maximum în promovarea sănătății.

"Așezările favorabile sănătății" reprezintă o bază organizațională de infrastructură necesară pentru promovarea sănătății. Noi provocări legate de sănătate înseamnă rețele noi și variate ce trebuie create pentru a se realiza colaborare intersectorială. Astfel de rețele ar trebui să ofere asistență în cadrul țărilor și între țări, și să faciliteze schimburile de informație asupra strategiilor eficiente și a mediilor în care au efect.

Pregătirea și practica în abilitățile de conducere la nivel local ar trebui încurajate pentru a sprijini activitățile de promovare a sănătății. Documentarea experiențelor în promovarea sănătății prin cercetare și raportarea activităților din proiecte ar trebui subliniate pentru îmbunătățirea planificării, implementării și evaluării.

Toate țările ar trebui să dezvolte mediile adecvate politice, sociale, legale, educaționale și economice necesare pentru promovarea sănătății.

Necesitatea pentru acțiune

Participanții se obligă să facă cunoscute mesajele cheie ale Declarației, împreună cu guvernele lor, cu instituțiile și cu comunitățile, pentru a pune în practică acțiunile propuse și a oferi informații asupra lor la A 5-a Conferință Internațională de Promovare a Sănătății.

Pentru a se grăbi progresul către promovarea sănătății la nivel global, participanții subliniază necesitatea formării unei alianțe a promovării sănătății la nivel global. Scopul acestei alianțe este de a favoriza acțiunile prioritare în promovarea sănătății exprimate în această Declarație.

Prioritățile alianței includ:

- creșterea conștientizării referitoare la schimbarea determinantilor stării de sănătate
- sprijinirea dezvoltării colaborării și realizării de rețele pentru dezvoltarea în sănătate
- mobilizarea resurselor pentru promovarea sănătății

- acumularea cunoștințelor despre cele mai adecvate practici
- favorizarea învățării
- promovarea solidarității în acțiune
- întărirea transparenței și a responsabilității publice în promovarea sănătății

Guvernele naționale sunt chemate să ia inițiative pentru a întări și a favoriza rețelele de promovare a sănătății atât în interiorul cât și în afara țărilor lor.

Participanții la Jakarta '97 cer Organizației Mondiale a Sănătății să ia conducerea pentru a stabili o alianță globală de promovare a sănătății și pentru a sprijini statele membre să pună în practică rezultatele Conferinței de la Jakarta. Un rol cheie al OMS este de a implica guvernele, organizațiile neguvernamentale, băncile de dezvoltare, agențiile ONU, birourile interregionale, agențiile bilaterale, mișcările legate de forțele de muncă și cooperativele, ca și sectorul particular, în domeniul favorizării acțiunilor prioritare pentru promovarea sănătății.
